

4.5.2020

Tiõrvâsvuõd da pue'rrvââjjamstroittel da mätt'tõs- da kulttuurministeria vuä'ppõs mätt'tõõzz da ouddeâmme jä'rjstee'jid koronavirusepidemia äi'ggen

Lää'kkvuâd da tuâimmvâlddsazvuõd

Njuâmmamtauddlääj (1227/2016) 8 § meâdlânji vu'vddvaaldâšmkoontâr suâvat õ'hte da vuäpp njuâmm'mõõžži tuâsttam vuu'dstes. Puõccihâiddamvuu'd kâ'ddõhtâm ohjjad da tuârjjad koo'ddid da sosiaalhuõl da tiõrvâsvuõttuõl tuâimmjuâkksid njuâmmamtaaudi tuâsttmest, ouu'dad vooudlânji njuâmmamtaaudi diagnostiikk da hââid di see'lvat epidemiaid õõutveäkka koo'ddivui'm. Vu'vddvaaldâšmkoontâr da tõn tuâimmvuu'd puõccihâiddamvuu'di kâ'ddõhtâm tuejje õhttsaztuâj njuâmmamtaaudi tuâsttmest. Vu'vddvaaldâšmkoontâr tuejjad tån lää'jjest šiõttuum vaaldšemvuõdlaž tu'mmstõõggid äâ'nee'l äü'kken puõccihâiddamvuu'd kâ'ddõhtâm, spesiaalva'steemvuu'd da Tiõrvâsvuõd da pue'rrvââjjamstroittel ä'sštõbõddmõõžž.

Njuâmmamtauddlääj (1227/2016) 9 § meâdlânji kââ'dd õõlgtõmmõõttân lij jä'rjsted vuu'dstes tån lää'jjest jurddum njuâmmamtaaudi vuâsttlâ'stemtuâj vue'ssen meertiõrvâsvuõtt-tuâj nu'tt ko meertiõrvâsvuõttlääj (66/1972), tiõrvâsvuõttuõll-lää'jjest da tån lää'jjest šiõtteet. Njuâmmamtaaudi vuâsttlâ'stemtuâjju ko'le tån lää'jjest njuâmmamtaaudi cõggmõš, oudduõttmõš da seu'rrjummuš, epidemia se'lvtummuž le'be tuâsttmõõžž diõtt taarbšum tuâim di njuâmmamtau'dde puâccjam le'be puâccjam kaddum oummu tu'tkõmmuž, hâidd da talkksallaš säu'rsmâttmõš di hoiddu õhttnee infektioi tuâsttmõš.

Vuä'ppõõzz mie'rr

Tån vuä'ppõõzz mie'rren lij tuârjjeed škooulid da ouddeâmme tuâimmjuâkksid tuâimmâd nu'tt, što škooul jäâ'ttem le'be ouddeâmme lij päärnaid da tuâjllaid staañs koronaepidemia äi'ggen. Jää'kktee'l vuä'ppõõzz vuei'tet kie'ppeed njuâmmamriisk škooul jäâ'ttem le'be ouddeâmme õhttvuõdâst.

Vuä'ppõõzz staansõs škooul jaa'ttma da ouddpiõmmu

1. Škoou'le le'be ouddpiõmmu ij vuäžž pue'tted, jõs lij puõccmen

Koronavirus šõõddat vuõinõmorgaaninfektio, koon oudldõõzz vuä'itte lee'd jm. koss, čooddčuâccmõš, žaar, šääkk, teä'kkčuâccmõš, čäu'jjoudldõõzz da vuei'vvčuâccmõš (<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudin-aiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19>). Päärnaž le'be vuõrâsoوماž ij õõlg pue'tted škoou'le le'be ouddpiõmmu, jõs su'st lie mõõk-ne puâccjummsa vii'ttjeei oudldõõzz. Jõs päärnaž puâccai peei'v ääi'j, päärna, keä'st lie oudldõõzz, see'rdet tälles päädsâjja vuerdded puärraz. Päärna keäčč tøn poodd vuõrâsoوماž. Vuõrâsoوماž veältt ä'lddkontaakt puâccjam päärnže seeiltee'l ri'jtjeei kõõsk. Oummu, koin lie oudldõõzz, ä'lõge lee'd õhtvuõđäst jiijjâz tiõrvâsvuõttkõõskõ'sse da oo33õõttâd to'ben vuäžžum vuä'ppõõzzi meâldlânji koronavirustesta.

2. Riskjou'kke kuulli oummu

Vai'õges koronavirustaud lij samai hä'rvv päärnain, ij-ga tøn riskk leäkku lâssnam tiõrvâs oummuin ij-ga tõin päärnain da nuõrin, koi vuäđđpuõ33âlm lij hâiddtää'sstie'ddest. Hoi'ddjeei dâhttar ärvvtâäll, vuäitt-a päärnaž, keä'st le'be koon piârnee'kkest lij vai'õges vuäđđpuõ33âlm le'be kää'tt taarbaš mie'rrkõõski peälštõs-systeem tärmmâi taalkummuž, mä'cced škoou'le le'be ouddpiõmmu. Vai'õges koronavirustaud riskjou'kke ko'le tõk päärna, koi vuäđđpuõ33âlm muđoi še šõõddat šuurab riisk tuõttšõs infektioid.

Škooulin le'be ouddpeâmmast reâuggji vuezeld tuâim vuäđđâ'vve tuâjju'vddi tuejjeem riskka'rvvõ'sse. Tuâjitiõrvâsvuõttuõll tuârjjad tuâjju'vddi riskka'rvvõõzzâst.

Tuõttšõs koronavirustaud riskjooouk: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19/vakavan-koronavirustaudin-riskiryhmat>

3. Taarbte'mes fyyslaž kontaktid älgg vie'ltted

Koronavirus njuâmm vuõss-sâjjsânji kuâškknjõsnjuâmm'men (<https://thl.fi/fi/web/infektio-taudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/korona-virus-covid-19>). Škooulâst da ouddpeâmmast vie'ltted vuõ'jjid, koin leät vuõigg kuõsktõõzzâst jeârsvivui'm. Kää'dd čuõvtemtuâimm da kää'dd njuâmmamtaudin va'steei juâggas vuä'pste taarb mie'ldd tää'rķben tuâimin tuejjeem tää'zzest.

- Jõnn õhttsažnoorõõttmõõžid jeät jä'rjstuku.
- Jeârssi ko päärnai di škooul da ouddpeâmm tuâjjažkää'dd âareem škooul le'be ouddpeâmm vuu'dest vie'ltted. Juõ'kk juâggas älgg meä'rtõõllâd jiijjâs vuâkka suâppi tuâimmâmnaa'lid da vuä'psted piârrijid tuâimmâd tõi meâldlânji.

- Hygienia viõusummšest huõl'kani lij vääžnai ââ'nned huõl, što päärnaž vuäžž suu taarbšem vuõrâsoummu õõldâsvuõđ, staan da vuârvaaiktõõzz nu'tt seämanalla ko ouddâl še.
- Tuâjjlažkâ'dd noorõõttmõõžžid âlgg vie'ltted, ouddmiârkkân u'čtee'li sâbbrid sâbbrõõžžât vuõss-sâjjsânji ougglõsõhttvuõđ veäkka.
- Ouddpeâmmast tuâjjlažkâ'dd õõlgçi tuâimmâd seämma päärnažjooukin.
- Oummui kõskksaž staankõõskin jie leäkku u'vddmen meärrõõzzid, jooukid ij taarbâž jue'kked, pe'ce sõõ'jid jä'rjstee'l oo33ât jäänab sââ'j ko takainalla.
- Tuâjjlažkâ'dd ij vä'lddvuâkkõõzz mie'ldd sirddu juâkksest nobba njuâmm'mõõžži leävnummuž cõggâm diõtt.
- Škooulâst le'be ouddpeâmmast šõddi tuâim jie leäkku noorõõttâmlä'jj meâldlaž õõlmâs sâbbar le'be noorõõttmõõžž. Tuâimid jeät suâvlduku vuei'tlvaž noorõõttâmrää'jtõõzzid.
- Joukkšorradvuõđid da tuâjjlai meä'r kuõskki šiõttâlm lie viõggâst nâkkmen ko tõk lie viõggâst ouddpeâmm da vuâđdmätt'tõõzz kuõskki lää'jžiõttummšest.

Škooulid kuõskki lââ'ssvuâmmšõõzz:

- Škooul mätt'temsõõ'jid jä'rjstet nu'tt, što škoolnii'kkki mie'rr õhttna lij vue'llgab ko ouddâl. Kuâras (ouddm. nuu'bb tää'zz mättstroi'ttli) mätt'temsõõ'jid vuei'tet taarb mie'ldd vä'ldded tän ââ'nma.
- Vue'llškooulin mätt'temjooukid tuõ'll'jet pääđai kēe'jjmie'ldd škoolpeei'v. Pääibužškooulin da va'lljuum aunnsin mätt'temjoukk vuäitt vaajtõõvvâd, jõs mätt'tõõzz jie vuei't muđoi jä'rjsted.
- Jõs mätt'temjoouki pääđai tuõ'll'jummuš ouddm. pääibužškooulin ij leäkku vuei'tlvaž, jä'rjstet sõõ'jid nu'tt, što tõin lij jäänab sââ'jj, da põõrgât jue'kked mätt'tõõzz vuei'ttemvuõđi mie'ldd.
- Škooulpoorrâm jä'rjstet jiijjâs klaassin le'be jooukin, ij õhttsaž poorrâm poorrâmku'e'rneest. Poorrâmku'e'rnec vuäitt kuuitâg ââ'nned jue'jee'l škoolnii'kkid da tuâjjlaid joouki da ääi'ji mie'ldd. Hygieniast äâ'net huõl porrmõõžž valmštummuž da juâkkmõõžž di poorrâm ääi'j.

Tuâjitiõrvâsvuõttstroi'ttel vuä'ppõs tuâjjli'žže:

<https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-tyontekijalle>

4. Šiõgg kiõtt- da koossâmhygienia câgg njuämm'mõõžžid

Koronavirus njuämm vuõss-sâjjsânji kuášknjõsnjuämm'men (<https://thl.fi/fi/web/infektio-taudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavi-rus-covid-19>). Vuõ'i'gğest hoiddum koossâm-da kiõtthygienia câgg njuämm'mõõžžid.

- Nu'tt päärna ko še vuõrâsoummu pâ'sse kiõðeez pâi puä'deen škoou'le le'be ouddpiõmmu, di ouddâl põ'rte vuâlggmõõžž. Lââ'ssen kiõðid põõžžât ouddâl poorrâm, pâi âuggan sizz puä'deen, di pâi kâšnmõõžž le'be koossmõõžž mâŋŋa, le'be ko kuâsttai, što kiõð lie sâhssai. Kiõðid ko'sk'keet põ'mmjest rajjum kiõttseklidõõggid, koid ââ'net tâ'l'k õ'hhtešt.
- Jõs kiõðipõõssâmvuei'ttemvuõtt ij leäkku, ââ'net kiõtt-toiddi. Kiõtt-toiid âlgg lee'd hie'l'keld vuäžžamnalla. Päärnai kiõtt-toiddi âânnmõš šâdd vuõrâsoummu vuâppmõõžžâst.
- Kâšnmõõžž le'be koossmõõžž õhtvuõðâst njää'lm ou'dde pijjât põ'mmjest rajjum nozvaire'ppiik, koon ââ'net tâ'l'k õ'hhtešt. Jõs nozvaree'ppiik ij leäkku vuäžžamnalla, suõjeet njää'lm kõõnjârtaibbsin. Kiõðid põõžžât tân mâŋŋa.
- Muâttsuõji âânnmõõžž jeät siâzztõllu škooulâst le'be ouddpeâmmast.

<https://thl.fi/fi/web/infektioaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/infektioiden-ehkaisy-ja-torjuntaohjeita/kasienpesu-ja-yskiminen>

<https://thl.fi/fi/web/infektioaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankoh-taista-koronaviruksesta-covid-19/ohjeita-kansalaisille-koronaviruk-sesta/kankaisten-kasvomaskien-kaytto-koronaviruspandemian-aikana>

<https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/tietoa-itse-tehdyista-kasvosmaskeista>

5. Čiistâm

Koronavirus njuämm vuõss-sâjjsânji kuášknjõsnjuämm'men, ko puâccjam ooumaž kââss le'be kâšnn. Lij vuei'tlvaž, što virus njuämm še kuõsktõõžž pääi'k. Koronaviruuzz jie seeil ku'kes ääi'j ääimast le'be oo'li â'lnn vaajtõõlli temperatuurin. Tâ'vvri mie'ldd njuämmam njuämm'mõõžžid jie leäkku tuõttâm. Čiistmõõžžâst ââ'net siõmmna alkaal'laž õõlmâspu'tstemaunnâz. Sanite'ttsõõ'jin vuäitt čiistmõõžž viõuseed ââ'nee'l desinfiâ'sttemaunnâz. Jää'kk'tet Tuâjjiõrvâsvuõttstroit'el čiistâmvuä'ppõõžžid.

- Seekkat kuõsktemoo'lid, mâ'te uhsskoo'gğid, kiõttnuajaid, pulpee'ttid da poo'rdid, čuõv'vjoikkaid da čää'cckraanid uu'ccmõsân juõ'kk peei'v, pue'rab võl kuei't vuâra peei'vest.
- Tuâjineävvai, kook lie õhttsažââ'nnmest, mâ'te puâllpoo'rdi, tablee'tti le'be tuâjstõõllâm'tarbbsi (ska'rri dno.) âânnmõõžž vie'ltet le'be tõid pu'tstet pâi juõ'kk õõ'nni mâŋŋa.
- Jijjâs siõri ouddpiõmmu pu'httem lij kiõlddum meä'rte'mes ääigas.

<https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-siivoukseen>

6. Jõs škooulâst le'be ouddpeâmmast tuõðât koronavirusnjuämmam

Njuämmamkuällsi se'lvtemtuâjj kooli kââ'dd le'be puõccihâiddamvuu'd njuämmamtaudin va'stteei dâhttra. Jõs koronavirusnjuämmam tuõđât mâtam oummust škoolâst le'be ouddpeâmmast, se'lvtet lij-a tauddõõvvâm šõddâm, da tauddõõvvâm oummid âlgg ooccâd da mie'rreed karanteena 14 suatkâs.

Koronavirusnjuämmam vuäžžam oumaž âlgg lee'd meâdda škoolâst le'be ouddpeâmmast uu'ccmõsân čiččâm suutk ääij oudldõõzzi ä'lğğmest, leâša taarb mie'ldd kuu'kkben nu'tt, što son lij leämmaž uu'ccmõsân kue'htt suutk oudldõõzzitää ouddâl ko mäcc škou'le le'be ouddpiõmmu.